

ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย ยาสมุนไพร ยาริดสีดวง

ชื่อ - สกุล นายสำเนียง นราพงษ์
เกิดเมื่อวันที่ 5 เดือน กันยายน พ.ศ.2482
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 52 หมู่ 1 บ้านหนองปลาปิ้ง
ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ
อาชีพ เกษตรกร

วิธี/ขั้นตอนการทำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. รากหมาก
2. รากมะพร้าว
3. รากมะเฟือง
4. อ้อยดำ

สมุนไพรริดสีดวงบางชนิดนั้นสามารถหาได้ง่ายมาก บางชนิดอาจจะเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในบ้าน สวน ไร่ นา ของเราเอง

วิธีการทำ

1. เก็บส่วนผสมทุกอย่างมารวมกัน และส่วนผสมทุกอย่างต้องเก็บวันอังคาร (ถ้าเก็บตอนเช้าต้องเก็บทางตะวันตก) ถ้าเก็บยาในตอนบ่ายต้องเก็บทางทิศตะวันออก โดยไม่ให้ยาถูกแสงตะวันเด็ดขาด
2. จากนั้นก็นำมาบดหรือตำให้ละเอียด
3. กรองเอาน้ำที่ได้จากการบดหรือตำให้ได้ครึ่งแก้วโดยประมาณ
4. รับประทานทุกเช้า ประมาณ 5-6 วัน อาการก็จะค่อยๆ ดีขึ้น

สรรพคุณยาไทย

สรรพคุณยารสฝาด ได้แก่

1. สมอ มีรสฝาด แก้โรคลม และขับเสมหะ
2. พุทราทั้งห้ามีรสฝาด แก้พยาธิ แก้โรควม และฝีทั้งปวง
3. ฝางมีรสฝาด แก้ลมขับเสมหะ
4. ใบฝรั่ง มีรสฝาดใช้ทาภายนอกดูดน้ำเหลือง น้ำหนองถอนพิษ
5. มะขาม มีรสฝาดเผื่อน แก่นมะขามละลายเสมหะและโลหิต
6. มังคุด คุมหาดูแก้ลมและเสมานแผล
7. มะขวิดแก้บวมและฝีเปื่อยพัง แก้โรคท้องร่วงและอาการตกเลือด
8. อ้อยช้างมีรสฝาดเย็น เปลือกใช้ดับพิษต่าง ๆ รากแก้โรคมุตกิตระดูขาว

สรรพคุณยาหวาน ได้แก่

1. ชะเอม มีรสหวาน แก้กระหายน้ำ คอแห้งและแก้ไข้
2. ผักหวานป่า แก้โรคกำเดา และโรคตา
3. ผักโหม แก้เสมหะ แก้ฟกบวมในท้อง
4. หัวหอม แก้โรคลม เจริญไฟธาตุ แก้ฟกบวมในท้อง
5. ชিংแห้ง แก้ไข้จับสั่น นอนไม่หลับ แก้ลมพานไส้
6. เถยหอม ทำให้หัวใจชุ่มชื้น
7. ลูกยอ มีรสหวานเปรี้ยว แก้อาเจียน แก้อ่อนในอก
8. บับปะรด มีรสหวานเย็น แก้โรคนิ่ว ขับปัสสาวะคล่อง

สรรพคุณยาแก้โรคเบื่อเมา ได้แก่

1. ต้นข้าวเย็นโคกแดง มีรสเมาเบื่อใบแก้ไข้ ดอกแก้พิษงูเห่า ผลแก้ลมและริดสีดวง หัวและรากแก้พยาธิในท้อง
2. ฟักข้าว มีรสเย็น แก้อ่อนพิษและดับพิษทั้งปวง
3. ต้นสะแก ขับพยาธิในท้อง
4. ข่าลิง แก้ฝีดาษ
5. ดินเป็ดน้ำ ใบทาแก้ซึกกลาก

ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย

หมอดำแย

ชื่อ - สกุล นางประสาน มงคลชัย

เกิดเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2493

บิดาชื่อ - มารดาชื่อ -

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 67 หมู่ 6 บ้านนาโจด

ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

อาชีพ เกษตรกร

การตั้งครรภ์สมัยก่อนไม่มีโรงพยาบาลจึงต้องอาศัย

หมอดำแยในการช่วยทำคลอด

วิธี/ขั้นตอนการทำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ปิ๊ป
2. น้ำสะอาด
5. ไม้ไผ่ (เฉพาะสำหรับตัดรก)
6. มะขามเขียว หรือมะนาว
7. เกลือ
8. ขมิ้น

วิธีการ

1. หมอดำแยก็จะคำดูช่องคลอดดูว่าช่องคลอดเพื่อเช็คว่าช่องคลอดเปิดหรือยัง พร้อมทั้งทำการทำคลอดหรือยัง ส่วนอีกคนก็จะต้มน้ำร้อนรอ
2. พอเด็กคลอดออกแล้วก็เอาน้ำต้มไปอาบทั้งแม่และเด็ก
3. แล้วจากนั้นก็เอามะนาวหรือมะขามเขียวมาให้แม่กินเพื่อไม่ให้เลือดออก ถ้าเลือดออกมากก็จะทำให้วิงเวียน
4. จากนั้นก็เอาเกลือใส่กับน้ำร้อนแล้วนำมาล้างอวัยวะเพศแม่เพื่อให้เลือดหยุดออกมา
5. ตัดสายรก ด้วยไม้ไผ่ชนิดพิเศษ
6. มัดด้วยเชือก หรือด้ายที่มีความเหนียว
7. จากนั้นก็เป็นการอยู่ไฟ หรือทางภาคอีสานเรียกว่าการเข้ากรรม
8. นำท่อนกล้วยมาวาง และเอาแผ่นไม้กระดานมาวางเพื่อใช้นอนข้างๆ กับกองไฟ

9. ทำการก่อกองไฟอีกกอง เอาเชือกมัดกับปีบแขวนไว้เอาน้ำใส่แล้วทำการต้มน้ำไว้ใช้สำหรับอาบในช่วงเข้ากรรม หรืออยู่ไฟ
10. นำขมิ้นมาถูตามร่างกายเพื่อเป็นการบำรุงผิว เพราะอยู่กับไฟตลอดทำให้ผิวไหม้
11. นอนอยู่ไฟเข้ากรรม ประมาณ 8 - 9 วัน ก็ออกไฟได้ มดลูกก็จะเข้าอุ้งทำให้ร่างกายแข็งแรงทำงานหนักก็ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมาก

ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย ยาเลือดยาลม

ชื่อ - สกุล นางแก้ว ดวงวิญญาณ
เกิดเมื่อวันที่ 8 เดือนสิงหาคม พ.ศ.2495
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 75 หมู่ 1 บ้านหนองปลาปิ้ง
 ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ
อาชีพ เกษตรกร

วิธี/ขั้นตอนการทำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. รากขาเป๋
2. รากแรงกวาก
3. รากค้อแสน
4. อ้อยดำ
5. เครือไต้ตัน

วิธีการทำ

1. เก็บส่วนผสมทุกอย่าง (ต้องเก็บในวันอังคาร ในการเก็บนั้นห้ามให้เงาผู้เก็บกับต้นยาเด็ดขาด)
2. จากนั้นนำส่วนผสมทุกอย่างมาตากแดด 1 แดด ให้แห้ง
3. จากนั้นนำมาตัดเป็นท่อนความยาวประมาณ 7 – 19 เซนติเมตร
4. นำมามัดรวมกันแล้วต้มในน้ำสะอาดต้มทุกๆ เช้า - เย็น เป็นเวลา 7 วัน เพื่อให้บำรุงเลือดลมให้ไหลเวียนดีได้เป็นอย่างดี

ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย การนวด บิบลายเส้น (นวดแผนโบราณ)

ชื่อ - สกุล นางประกาศ ทวีถิ่น
เกิดเมื่อวันที่ 27 เดือน มิถุนายน 2487
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 15 หมู่ 1 บ้านหนองปลาปิ้ง
 ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ
อาชีพ เกษตรกร

ความรู้เกี่ยวกับเรื่องเส้น เอ็น ได้มาจากการจดจำประสบการณ์การทำมาหลายๆ ครั้งจนสามารถทำได้ และก็เป็นผู้ที่รู้จักของคนทั่วไป จึงได้ทำการบิบลายเส้นมาจนถึงทุกวันนี้ คนที่มีอาการเจ็บปวด เคล็ด ขัดเส้น ตามร่างกาย แขน ขา เอว หัวไหล่ ท้ายทอย ก็สามารถรักษาให้หายจากอาการปวดได้

วิธี/ขั้นตอนการทำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. น้ำมันนวด
2. ไม้กดเส้น
3. เสื่อ
5. หมอน

ตัวอย่างการบิบ

บางรายที่มีอาการข้อเท้าเคล็ด

1. ทางหมอนเส้น ก็จะจับสันที่ต้นขา บิบไล่เรียงมาถึงหัวเข่า
2. บิบนวดจนอ่อนแล้วค่อยบิบจากจุดที่เป็นมาก ใช้เวลาประมาณ 30 นาที
3. ให้มาบิบซ้ำในวันต่อไป เพื่อเป็นการย้ำให้เส้นได้คลายตัว

ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย หมอเทวดา (ของรักษา ในภาษาอีสาน)

ชื่อ - สกุล นางสุม รอบรู้

เกิดเมื่อวันที่ 3 เดือน มกราคม พ.ศ.2481

บิดาชื่อ นายขุน มารดาชื่อ นางผอง

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 117 หมู่ 3 บ้านนามน

ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ

อาชีพ เกษตรกร

ตามความเชื่อของคนอีสานมาแต่โบราณ จะมีพิธีกรรมที่เรียกว่าของรักษา คือเด็กเล็กที่เกิดมาในครอบครัว จะต้องมีการมาฝากผีฝากไข้ หรือเรียกว่า มามอบให้ของรักษา เพื่อดูแลเพื่อคุ้มครอง จะไปไหนมาไหนก็ให้บอกกล่าวพุดถึง จะได้ตามคุ้มครองขับไล่ ภูตผี ปีศาจ ให้ตัวลูกหลานอยู่ดีมีเฮงไม่เจ็บป่วย

วิธีการปฏิบัติของผู้เป็นลูกศิษย์ ลูกหา เมื่อถึงช่วงเดือนหก คือ วันพุธ แรกของเดือนหก ทางลูกศิษย์ก็จะทำการเลี้ยงของรักษา โดยการนำเอา ฝ้าย ดอกไม้ ธูป เทียน เหล้า ยา มาเลี้ยงของรักษาที่บ้านอาจารย์หรือหมอเทวดา ทางหมอเทวดาก็จะมีการทำพิธีทางพราหมณ์ จากนั้นก็จะมีการผูกแขนของลูกศิษย์ให้ลูกศิษย์ได้อยู่ดีมีเฮง ตามความเชื่อ

วิธีการปฏิบัติตนของอาจารย์หรือหมอเทวดาต้องมีการปฏิบัติตนให้อยู่ในขอบเขตของวิธีการ อย่างเคร่งครัด

สิ่งของต้องห้ามของอาจารย์หรือหมอเทวดามีอยู่หลายอย่าง เช่น เรื่องเรียกชื่ออาหารที่จะต้องกินในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น

ลาบเทา	ให้เรียกว่า	ผักเขียว
น้องวัว	ให้เรียกว่า	ชิ้นไค้น
บักโต้น	ให้เรียกว่า	บักฟัก
หน่อไม้	ให้เรียกว่า	ปลาเกลือ
บักอี	ให้เรียกว่า	ฟักทอง
ผักอีเลศ	ไม่ให้กิน	ใบชะพลู
บักน้ำ	ห้ามนำเข้ามาในครอบครัวเลย	

ทุกอย่างที่กล่าวมา หากเวลาที่อาจารย์หรือหมอเทวดากำลังกินอยู่หากมีคนมาเรียกชื่ออาหารผิด 1-2 ครั้ง ท่านอาจารย์จะหยุดกินทันที หรืออิมไม่กินต่อไป เป็นต้น

ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย

ภูมิปัญญาหมอน้ำมัน

ชื่อ - สกุล นายสำเภา แก้วสุพรรณ
เกิดเมื่อวันที่ ไม่ปรากฏในบัตรประชาชน
บิดาชื่อ - มารดาชื่อ -
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 61 หมู่ 2 บ้านสำราญ
ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ
อาชีพ เกษตรกร

วิธี/ขั้นตอนการทำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. น้ำมันมะพร้าว

วิธีการ

หากเกิดอุบัติเหตุเล็กน้อย หรือน้ำร้อนลวก ขาหัก แขนหัก หมา-แมวกัด มีแผลต่าง ๆ พ่อสำเภาก็จะทำน้ำมันให้ทา น้ำมันที่ใช้จะเป็นส่วนผสมของน้ำมันมะพร้าว ทองคากา 3 จบ แล้วก็เป่า จากนั้นทาน้ำมันไปเรื่อย ๆ ประมาณ 1 - 2 อาทิตย์ ก็จะดีขึ้นตามลำดับและหายเป็นปกติ

ชื่อ - สกุล นางทองตัด คุ้มสำราญ
เกิดเมื่อวันที่ ไม่ปรากฏในบัตรประชาชน
บิดาชื่อ - มารดาชื่อ -
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 25 หมู่ 2 บ้านสำราญ
 ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ
อาชีพ เกษตรกร

1. นำแก่นตำมาผ่าเป็นซีกเล็ก ๆ ยาวประมาณ 10 เซนติเมตร (ต้องเป็นต้นแต่ไร้หนาม)
2. นำแก่นเป็นมาผ่าเป็นซีกเล็ก ๆ ยาวประมาณ 10 เซนติเมตร
3. นำไม้ทั้งสองชนิดที่หั่นไว้มาตากแดด ประมาณ 4-5 วัน จนไม้ทั้งสองชนิดแห้งสนิท
4. นำแก่นไม้ทั้ง 2 ชนิดที่ตากแห้งแล้วมามัดรวมกันอย่างละเท่า ๆ กัน
5. นำมาต้ม 1 มัด ต่อน้ำ 3 ลิตร จนน้ำเดือด (แก่นไม้ 1 มัด ต้มได้ 2-3 ครั้ง)
6. ทิ้งไว้จนเย็น ก็สามารถกินได้
7. กินยาต้มแก่นไม้ไปเรื่อย ๆ จนหายจากโรคจิตสีดวง สูตรนี้สามารถกินแก้เลือดกำเดาไหลได้อีกด้วย

ภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทย อยู่ไฟหลังคลอด

ชื่อ - สกุล นายบุญมี กองทอง
เกิดเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2488
บิดาชื่อ - มารดาชื่อ -
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 54 หมู่ 4 บ้านนาฮี
ต.ศรีสำราญ อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ
อาชีพ เกษตรกร

ตามความเชื่อโบราณหลังคลอดลูกต้องมีการอยู่ไฟหลังคลอด เพราะเชื่อว่าการอยู่ไฟหลังคลอดจะช่วยให้ผู้คลอดหรือผู้เป็นแม่มีเลือดลมที่ดี มีน้ำนมให้ลูกมาก

วิธี/ขั้นตอนการทำ

วัสดุ/อุปกรณ์

1. ไม้พิน
2. แคร่
3. ยาต้มเรงน้ำนม
4. กาสำหรับต้มน้ำร้อน
5. ผ้าห่ม
6. หมอน
8. ดอกไม้ ธูป เทียน
9. มีด
10. โบรม (ถาด)
11. ผ้าขนหนู

วิธีการ

1. น้ำโบรม (ถาด) มาวางไว้แล้วเอา ธูป เทียน ดอกไม้ มีด วางรอบๆ
2. น้ำลูกน่อยมานอนไว้ในโบรม (ถาด) ที่เตรียมไว้
3. ท้องคาถาสำหรับให้เด็กน้อยเป็นเด็กดี ฉลาด และเก่ง
4. จากนั้นแม่ก็นั่งข้างกองไฟ แล้วทำพิธี ข้างกองไฟจะมี หม้อต้มน้ำร้อน กาต้มน้ำ ไว้สำหรับต้ม และอาบ ประมาณ 3 วัน
5. เมื่อถึงวันครบกำหนดการอยู่ไฟ เราก็ต้องทำพิธีเหมือนกับตอนที่เรากำลังครั้งแรก